

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Quæstio III. De Differentia Peccati Mortalis, & Venialis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

qui dicit, DEUM operari physice tantum malum, sed, qui dicit eum operari malum, ita ut bonum, hoc est, tanquam causam per se &c.

QUÆSTIO III.

De Differentia Peccati Mortalis, & Venialis.

ARTICULUS I.

Quid sit Peccatum Mortale?

84. **H**abetur ex fide, quædam peccata esse graviora aliis. Sic Christus dixit Pilato: *Joan. 19. v. 11.* Propterea, qui me tradidit tibi, majus peccatum habet. Est eadem fide certum, ex Trident. *sess. 14. c. 5.* & *can. 7.* non omnia peccata esse mortalia. Idem definiunt Pius V. & Greg. XIII. contra Baium, damnantes propositionem 20. *nam Nullum est peccatum ex natura sua veniale, sed omne peccatum meretur penam æternam.* Certè *Ecclesiastici 19. v. 1.* dicitur: Qui spernit modica, paulatim decidet. & *Jacobi 3. v. 2.* In multis offendimus omnes. Videtur etiam ex ratione clarum, quod non omne peccatum minimum, quod moraliter vitari non potest, statim destruat amicitiam cum DEO, & mereatur poenas æternas; lex enim tam gravis redderet homini moraliter impossibilem suam salutem: & non sat bene esset constituta humana natura in ordine ad eam assequendam; unde falsissima est hæresis Calvinii, dicentis, omnia quidem peccata esse ex se mortalia, fieri tamen venialia ex eo, quod à DEO non imputentur.

85. Certum etiam est contra Wicleffum, non omnia peccata reprobatorum esse mortalia; nam peccata complura in seipsis, absque facta comparatione cum iis, qui ea admittunt, sunt venialia: & hinc comparantur à Scriptura festu- *cz. Luc. 6. v. 41.* novissimo minuto. *Luc. 12. v. 59.* culici. *Matth. 23. v. 24.* cum alia graviora comparantur camelo apud eundem S. Mattheum ibidem: nec est, unde fiant mortalia in reprobis: certè reprobatio sequitur peccata gravia, non talia facit. Aequè certum est, peccata infidelium non omnia esse mortalia; possunt enim omnes non justificati, adeoque etiam infideles, facere opera moraliter bona, certè non mala, ut expresse tradit Trident. *sess. 6. can. 7.* & cur non possint facere etiam venialiter mala? aut quis dicat, omne verbum oriosum in infideli esse mortale peccatum? Econtra etiam certum est, non omnia peccata electorum esse venialia; nam Adæ, Davidis, & aliorum prædestinatorum, atque modò Sanctorum, peccata, fuere gravia, seu mortalia. Queritur jam, quomodo ergo inter se differant peccatum mortale, & veniale, vel quibus definitionibus, aut descriptionibus discriminentur.

86. Varias descriptiones peccati mortalis, & venialis, itémque differentias inter hæc duo, videre potes apud Tannerum *tom. 2. disp. 4. q. 5. dub. 2.* Oviedo *in 1. 2. tr. 6. contr. 3. punct. 2.* & alios. Mihi non vacat omnes examinare: conformiter ad definitionem peccati in genere,

datam *n. 3.* quod sit libera transgressio legis Divine, potest hic, & nunc, convenienter defini peccatum mortale, libera transgressio legis Divine graviter obligantis. ita Arriaga *tom. 1. in 1. 2. tr. de vitiis, & peccatis. disp. 48. sect. 5. n. 18.* & telte quodam doctissimo recentiore in manuscriptis, alii recentiores complures. Particula graviter significat sub amissione ultimi finis, quod mihi videtur optimè dici: vel, ut habet Arriaga *cit. sec. n. 19. sub reatu incurrere inimicitie Divine*, quod non rejicio. Nec contrarius est S. Thomas, aut Suarez *in 1. 2. tr. 5. disp. 2. sec. 1. n. 3.* & seq. vel alii, dum dicunt, quod peccatum mortale sit aversio ab ultimo fine, & implicita, seu interpretativa, & virtualis prælatio creature DEO; nam re ipsa nobiscum coincidunt; actus enim graviter malus est talis aversio; quia graviter prohibitus est: unde has, aut similes definitiones, non impugno.

87. Per liberam autem transgressionem intellige deliberatam, seu factam cum plena advertentia. ita auctores communiter; quia poena tam gravis supponit culpam, ex pleno rationis usu, clara gravitatis cognitione, & plena voluntatis determinatione, profectam; delictum enim, ex imperfecta cognitione, ac semiplena deliberatione, proveniens, commiserationem aliquam, & poenæ mitigationem postulare videtur: atque adeo veniale, non mortale reputatur. ita communissimus auctorum omnium sensus: quæ ipsa auctoritas est maximi hac in re ponderis. Ratio ulterior etiam est; quia, cum peccatum mortale constituat DEI inimicum, & æternis poenis dignum, non est credendum, hominem reum fieri tantæ poenæ, atque miseriæ, per eam actionem, in quam incidunt sæpe etiam ij, qui timoratiſſimæ conscientie sunt, imò, quæ naturæ fragilitati vix evitabilis est: certè opposita sententia nimium gravaret fidelium conscientias peccatis innumeris.

Quanta autem claritas in cognitione, aut quanta deliberatio in voluntate, prærequiratur, DEUS optimus, & æquissimus judex, solus optimè novit: & fatentur communiter auctores, hanc rem difficulter posse decidi. Quidam recentior censet, verosimilius tantam saltem requiri cognitionem, & deliberationem, quantam ad contractus, & negotia magni momenti, afferre solemus. Hinc communiter dicunt, semisopitos, & semiebríos, non habere sufficientem deliberationem in suis actibus, ad hoc, ut sint mortales. Ita Vasquez, & Cajetanus apud Tannerum *tom. 2. disp. 4. q. 5. dub. 5. num. 10.* quibus videtur ipse consentire. Idem tradit Layman *l. 1. tr. 3. c. 5. n. 12.* citans insuper Navarrum, & Medinam: additque, sobrios quoque, & vigilantes, posse subita passione, ira, timoris &c. vel etiam alienis cogitationibus ita implicari, aut distrahi, ut non sint capaces majoris deliberationis, quam semisopiti, aut semiebríos, hoc est, tantum imperfectæ.

88. Oviedo *in 1. 2. tr. 4. contr. 1. punct. 2. n. 27.* addit sequentes conjecturas, ex quibus prudenter possit inferri, non adfuisse, nisi, imperfectam deliberationem. 1. Si ætas sit imbecillis; hinc ante septennium, ait, in dubio præsumi imperfectam deliberationem. 2. Si quis sæpe firmiter statuit, non peccare mortaliter,

ter, habet in dubio juxta hunc auctorem præsumptionem pro se, quod non consenserit. 3. Si quis facile possit exequi peccatum, & tamen nolit, ait idem, talem præsumere posse, quod non consenserit. 4. Addit, ex communiter contingentibus sumi vehementem præsumptionem: unde diu assuetus resistere, potest præsumere, etiam hac vice se restitisse: at assuetus cedere, & labi, potest sibi persuadere, se quoque hac vice lapsum.

Has tamen conjecturas Palao *tom. 1. tract. 2. disp. 2. p. 6. num. 5.* vult, non semper dubium tollere, nec à confessione excusare. Et potest utique contingere, ut quis habeat conjecturas æquales, etiam in oppositum. e. g. aliquis hucusque quidem non consensit mortaliter, sed tamen semper magis peccavit venialiter, & negligentior fuit in tentatione repellenda, talis utique non potest statim præsumere, se etiam hac vice non peccasse graviter. Interim illæ conjecturæ saepe juvant ad prudens formandum iudicium de non consensu.

89. Reliqua, in definitione posita, sunt satis clara: scilicet debet lex, cujus transgressio fit, graviter obligare, & hoc aliquo modo agnosci; cui enim prorsus nihil incidit de malitia actionis, etsi multum deliberet ob alias rationes, an sit facienda, an non, si dein eam faciat, non peccat. e. g. si quis nescit diem festum, & deliberat, an velit laborare, an ob recreationem velit à labore cessare, etiam si ad laborandum se determinet, non peccat: imò probabiliter potest bene agere, & mereri, si ex motivo virtutis tunc laboret. Per amissionem ultimi finis intelligitur amissio DEI, seu visionis beatificæ ejusdem, & felicitatis æternæ, cum qua etiam semper connexus est reatus indignationis, ac odii Divini, & poenæ æternæ.

90. Jam bonitas definitionis probatur ex eo, quod sit clarior definito, & absolute in se cuique facile perceptibilis: conveniat etiam omni, & soli definito &c. Quod si exptas, ut fiat per prædicatum primum, in hoc quoque non deficit, ut constat ex *num. 7.* saltem quoad considerationem Theologicam. Dein esse talem transgressionem, est prædicatum differentiale negativè primum; quia posita ea lege, & actu primo indifferente, nihil est prius, quam deliberata determinatio voluntatis, ad volendum, vel nolendum, se submittere legi: & casu quo se non submittat, adeoque peccet, nihil est prius, quam transgressio legis. Ulterius etiam est primum prædicatum positivè; quia ex hoc alia prædicata, quasi proprietates emanant, ut virtualis, vel interpretativa averio ab ultimo fine, & conversio ad creaturam; quia, dum quis agit contra legem, cujus observationi scit annexam consecutionem ultimi finis, eo ipso virtualiter, & interpretativè, se abdicat ultimo fine, & suo modo illi præfert creaturam. Insuper ex hac transgressione sequitur reatus inimicitiae Divinæ, & poenæ æternæ; quia peccans reddit sibi DEUM iratum, & offensum. Sequitur etiam privatio gratiæ sanctificantis, ac filiationis adoptivæ DEI, atque hæreditatis cœlestis, si hæc prius aderant &c. quæ consequenter non sunt prædicata primaria peccati, sed proprietates: adeoque

quæ prædicatum liberæ transgressionis legis Divinæ, graviter obligantis, est primum.

91. Quanam autem lex graviter, quam leviter obliget, optimè desumitur, inprimis ex communi doctorum, & hominum proborum sensu; aut consuetudine, quæ est optima legum interpres: vel ex Pontificum declaratione, aut Ecclesiæ sensu &c. Accedunt alia signa: & inprimis, ut ait Suarez in *1. 2. tract. 5. de peccatis disp. 2. sec. 4. num. 19.* si lex continetur in Sacris Scripturis, & actio prohibita vocatur morte digna, ut *ad Rom. 1. v. 32.* vel excludere à regno DEI, ut *ad Galat. 5. v. 21.* vel si DEUS ob illam minetur cœli privationem, vel poenas inferni, vel aliud grave malum per vocem *væ*: vel si Scriptura actionem, aut omissionem aliquam detestetur, vocet abominationem, nefas &c, censetur lex obligare sub gravi.

Cum verò utitur Scriptura mitioribus verbis, ait Suarez, *loc. cit.* signum esse, quod censenda sit obligatio venialis, e. g. S. Jacobus, dum in sua epistola *c. 1. v. 15.* docet, quod peccatum consummatum generet mortem, indicat, non consummatum, hoc est, non pleno consensu admissum, non generare mortem, adeoque non esse mortale, aut grave: quando S. Paulus *ad Ephef. 5. v. 4.* dicit de scurrilitate, & stultiloquio: *Quod ad rem non pertinet*, non videtur gravem culpam in ea per se agnoscere. Sæpe autem res ipsa, aut materia, affert secum gravem obligationem; quia est in se gravis, ut blasphemia, odium DEI &c. de qua re inferius.

92. In legibus humanis, attendendum ad verba, quibus obligatio exprimitur. Sic, si Pontifices aliquid prohibent sub poena peccati mortalis, sub gravi censura, ipso facto incurrenda &c. gravis obligatio meritò adstruitur, quæ etiam meritò asseritur, si obligatio levis non sufficeret, ad obtinendum finem legis. Quod si nulla lex positiva extet, sed ea potius naturalis sit, tunc naturali etiam ratione utendum; sicut enim hac discernimus malum à bono, ita etiam debemus discernere majus malum à minore.

Sed in his omnibus utique attendendum ad sensum SS. Patrum, atque Doctorum, juxta quem exponendæ sunt Sacre Scripturæ. Sic putat Bellarm. *tom. 3. contro. 1. l. 2. de effectibus Sacramentorum c. 17.* quando Scriptura dicit, aliquem ob aliquam actionem *perituro de populo suo*, non semper indicari reatum culpæ mortalis; cum etiam ob tactum cadaveris, & lotionem postea non adhibitam, hæc poena statuatur. Addit, per hanc poenam intelligi, vel mortem corporalem, vel etiam tantum aliquam exclusionem, seu quasi excommunicationem, aut separationem à populo reliquo. Pariter etiam sensus Canonum, & legum positivarum, multum pender ab interpretatione, usu, & sensu doctorum.

93. Quares, quam peccata dicantur, ex genere suo mortalia, quam venialia. Resp. Illa censentur ex genere suo mortalia, quæ intra genus, vel speciem suam, aut semper sunt mortalia, aut, si non semper sint talia, tamen ita posunt crescere, ut non addita alia specie fiant mortalia. Venialia autem ex genere suo dicuntur illa, quæ, nisi accedat alia species peccati, nunquam fiunt mortalia. Prioris classis sunt, odium, vel contemptus DEI; ista enim, si for-

maliter talia sint, semper sunt mortalia: item furtum, quod, licet in modica quantitate non sit mortale, tamen intra speciem suam potest esse mortale, e. g. furtum centum florenorum est certo mortale: sic etiam se habent odium proximi, sic gula &c. Secundæ classis sunt e. g. mendacium, quod quamdiu est contra solam veracitatem, manet semper veniale: nec fit mortale, nisi ratione detractionis, vel alterius circumstantiæ specificæ, fiat contra iustitiam, fidem, charitatem &c. Putant autem Tannerus tom. 2. disp. 4. q. 5. dub. 5. n. 90. & Oviedo tr. 6. contr. 3. punct. 4. n. 41. ex genere suo venialia esse, quæ sunt contra virtutes liberalitatis, magnificentiæ, eutrapeliæ, veracitatis. Addit Tannerus n. 91. avaritiam duplicem esse, unam contra iustitiam, quæ committitur, iniuste acquirendo, vel retinendo: & hanc ex genere suo esse mortalem; nec præcisè contrariam esse liberalitati: alteram verò esse, quæ præcisè stat in amore inordinato divitiarum, & purè opposita est liberalitati: & hanc ex genere suo esse tantum venialem: estque etiam hæc doctrina clara S. Thomæ 2. 2. q. 118. a. 4. in corp.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

94. **O**B. 1. contra dicta n. 84. quod non omnia peccata sint mortalia. Matth. 5. v. 19. dicitur: Qui ergo solverit unum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno celorum. Rursus Jacobi 2. v. 10. dicitur: Quiunque autem totam legem servaverit: offendat autem in uno, factus est omnium reus. Item. Ezechielis 18. v. 20. Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur: ergo omne peccatum, quantumvis minimum, est mortale. Resp. neg. conseq. Textus primus, ut censet Maldonatus, loquitur de mandatis, non absolute, sed respectivè ad opinionem Phariseorum, minimis, qualia erant peccata etiam graviora interna cogitationum, seu concupiscentiæ internæ; hæc enim peccata Pharisei non putabant graviora, & hinc facile committebant: in quo errore etiam fuit Iosephus Hebræus l. 12. antiquitatum, de quo vide Cornelium à Lapide in hunc locum. Roboratur explicatio sequentibus verbis à Christo subjunctis. Matth. 5. v. 20. Nisi abundaverit iustitia vestra plus quam scribarum, ac Phariseorum, non intrabitis in regnum celorum: quasi diceret, nisi magis observaveritis legem, quam Pharisei, qui hæc minima vocant, non admittemini in celum. Bellarm. tom. 4. contr. 2. l. 1. c. 12. putat, per minima intelligi mandata veteris testamenti, quæ, quia minus perficiebant hominem, ideo minima sint dicta. Conzen in hunc textum, & alii dicunt, non vocari minimum, qui tantum fecerit, sed qui etiam docuerit; nam e. g. licet mendacium facere, vel dicere, sit veniale, tamen docere, mendacium esse licitum, est mortale, & hæreticum.

95. Ad 2. textum Resp. S. Jacobus non ait, qui tantum in uno peccato levi offendit, factus est omnium reus; nam leve peccatum non est simpliciter transgressio legis, nec contra, sed

R. P. Ant. Mayr, Theol. Tom. I

præter legem, ut ait S. Thomas 1. 2. q. 88. a. 1. ad 1. qui autem legem simpliciter non transgreditur, non potest dici reus transgressionis omnium legum; unde subintelligitur: qui offendit in uno gravi; talis enim reus est non observatæ totius legis: quæ tamen observatio necessaria est ad salutem, contra quam olim sentiebant Rabbini, qui putabant, observationem legis, aut legum, quoad maiorem partem, sufficere ad salutem. Verbo: talis reus est non observatæ totius legis collectivè sumptæ, cujus observationem, si quis non exhibuerit, reus erit poenæ æternæ, & punietur æquè poenâ æternâ (quoniam mitiori) quam, si omnes leges violasset. Tertius textus non venit ad rem; nam propheta tantum vult dicere, eum ipsum, qui peccaverit (intellige graviter) moriturum, & non alium loco ipsius, e. g. non moriturum filium pro parente: nunquam autem propheta dicit, omnem, etiam leviter tantum peccantem, moriturum. Alii respondent, eum textum intelligendum de peccato simpliciter dicto, hoc est, mortali: & certè ibi propheta gravissima enarrat peccata.

96. Ob. 2. DEUS est ens perfectissimus: ergo non potest, nisi graviter offendi: atqui omne peccatum, quantumvis videatur leve, est offensa DEI: ergo graviter DEUM offendit. Confirm. Omnis offensa DEI est infinitæ malitiæ: ergo est gravis. prob. antec. omnis offensa est contemptus DEI, & inhonoratio ipsius præsentis: ergo est infinitæ malitiæ. Resp. neg. conf. nec enim spectat ad dignitatem DEI, ut non possit, nisi graviter offendi: sed potius congruit ejus bonitati, ut cum creatura ineat amicitiam, non ob quascunque causas minimas, & moraliter inevitabiles, dissolvendam: ita respondent ii, qui dicunt, peccatum veniale esse offensam DEI. Qui verò id negant, possunt transmittere totum primum enthymema, & negare mi. subsumptam; nam saltem propriè, & strictè loquendo, peccatum veniale non est offensa DEI. Sed de hoc redibit sermo inferius, num. 111. § 123. quando de peccato veniali.

97. Ad confirm. neg. antec. Nullum peccatum mortale, etiam quantumcunque grave, est simpliciter infinitæ malitiæ, ut fuscè dicemus tr. de incarn. ad prob. neg. ant. sive nego, quod quodlibet minimum veniale sit contemptus DEI formalis: imò nullum peccatum veniale est contemptus DEI virtualis; cum homo, venialiter peccans, semper adhuc virtualiter præferat DEUM omnibus aliis; non enim est verum, quod peccans venialiter, e. g. levi gula, præferat eam voluptatem DEO; cum semper paratus sit, & hanc voluptatem, & omnia prius relinquere, quam DEUM graviter offendere.

Unde non est contemptus DEI, sed ad summum contemptus aliquis interpretativus alicujus medii, vel boni conducentis ad DEUM, ut loquitur S. Thomas 1. 2. q. 88. a. 1. ad 1. Quamvis autem DEUS per omnem legem, sicut per omnia alia, ultimò intendat gloriam suam, non tamen eam intendit semper graviter obligando, sive sub interminatione odii sui, & inimicitiae: consequenter nec per omnem actionem contrariam propriè contemnitur: nec peccatum veniale displicet DEO, ut oppositum ejus dignitati, sed tantum ut alicui bono ab eo intento.

D

98.

98. Ob. 3. Omne peccatum adversatur primo mandato, diligendi DEUM super omnia: ergo adversatur fini legis, seu dilectioni, & amicitiae Divinae: ergo est eo ipso grave. *Confir.* Peccans quicumque, etiam tantum in minimo gradu, tendit in alium finem ultimum, quam DEUM: ergo avertitur à DEO ad creaturam. *Resp. neg. antec.* Mandatum illud vult tantum, ut nihil DEO præferatur, aut adæquetur, sed ipse toto corde, hoc est, super omnia ametur: quod totum stare potest cum peccato veniali; quia etiam venialiter peccans, ut dictum *num. preced.* præfert adhuc DEUM omnibus aliis.

Illa autem actualis semper dilectio DEI, tam perfecta, ut excludat omnem, etiam culpam venialem, non præcipitur ea lege, sed tantum indicatur, ut ait Bellarm. *tom. 4. controv. 2. l. 1. c. 12. §. Respondeo.* Dilectio, cum sit propria statui Beatorum potius, quam mortalium: certe ea dilectio non præcipitur sub gravi; potest enim lex aliquid præcipere sub gravi, aliud sub levi, ut patet in præcepto prohibente furtum. Addit Bellarm. *ibidem*, multos in Sacra Scriptura laudari, quod toto corde secuti sint Dominum, vel ambularent in omnibus justificationibus ejus, ut Davidem, Josiam &c. cum tamen Jacobi 3. v. 2. dicatur: *In multis enim offendimus omnes, & r. Joan. 1. v. 8. Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus.*

Ad confir. neg. antec. cum enim venialiter peccans nihil præferat DEO, ut dictum, nihil etiam sibi constituit finem ultimum extra DEUM. Nec dicas, saltem non posse peccando venialiter DEUM habere pro ultimo fine; cum peccatum hoc ad DEUM referri non possit. *Resp. enim cum Suarez in 1. 2. tract. 5. sec. 4. n. 12.* ultimum finem sub gravi non exigere, ut omnia ad ipsum referantur (quanquam utique levis inordinatio sit, aliquid facere, quod ad eum referri non possit) sed tantum exigere, ut nihil ei præferatur: qui autem venialiter peccat, nihil illi præfert, nec in creatura, tanquam fine quiescit, sed tantum, ut ait hic auctor, vult circa creaturam nonnihil immorari. Unde talis actus non tendit in ultimum finem, nisi fors in aliquo sensu negativè talem, qualem sæpe quis potest statuere creaturam, saltem sine gravi peccato, quandoque sine ullo, maxime, quando de fine positivè ultimo non cogitat.

99. Ob. 4. Nulla pura creatura potest satisfacere etiam pro minimo peccato: ergo quodvis est malitiæ infinitæ, adeoque saltem mortale. *Confirm.* Quodvis malum culpæ est majus quovis malo pœnæ: ergo est infinitum, adeoque saltem mortale. *Resp. 1. neg. ant. de quo fufius agemus tr. de incarnat. Resp. 2. om. antec. neg. conseq.* quia nec mortalia sunt infinitæ malitiæ, ut iterum fufius dicemus *tractat. de incarnat.* Qui antec. admittunt, dicunt, creaturam satisfacere non posse pro veniali ideo; quia hoc, utpote offensa stricte dicta, est in superiori ordine ad omne meritum purè creatum: non autem ideo; quia est malitiæ infinitæ.

Ad confir. Resp. cum Suarez in 1. 2. tr. 5. disp. 2. sect. 5. conc. antec. neg. conseq. Ex eo, quod malum culpæ sit majus malo pœnæ, non sequitur, quod sit malitiæ simpliciter infinitæ, sed ad summum, ut ait Suarez, aliquo

modo secundum quid, si per hoc aliud non intelligatur, quam, quod peccatum sit altioris ordinis, sicut equus respectu pecuniæ est altioris ordinis: de qua re plura *tract. de incarn.* Pariter ex eo, quod malum culpæ sit majus malo pœnæ, non rectè inferitur, posse pro veniali peccato exigi pœnam æternam; nam, ut rectè Bellarm. *tom. 4. controv. 2. l. 1. c. 14.* culpæ ex ratione justitiæ debetur pœna, non æqualis (cum omnino æqualis esse non possit) sed proportionata, ut scilicet majori delicto respondeat major pœna, & minori delicto minor pœna, & levissimo levissima, juxta æquissimum DEI judicium. Unde, quamvis potius sit oppetenda mors, quam proferendum verbum otiosum, non tamen ideo potest verbum otiosum æterna morte puniri.

Esparza l. 5. q. 7. a. 2. ad 9. negat, quod peccatum veniale sit simpliciter majus malum, quam pœna inferni, ex eo, quod hæc sit formalis, & æterna separatio à DEO, & privatio ultimi finis, nec etiam, secluso saltem errore, eligibilis sit, sed creaturæ rationali maxime noxia: itemque secum ferat moralem necessitatem gravissimum peccatum: quæ de veniali peccato dici non possunt, quamvis hoc ex alio capite secundum quid majus malum sit; quia scilicet simpliciter ineligibile est, nec à DEO, qui tamen eligere potest infernum, tanquam pœnam, quam graviter peccantibus infligat. Prior responsio mihi sufficit, hanc secundam omitto.

100. Ob. 5. DEUS potest etiam innocentem damnare ad pœnas æternas: ergo multo magis potest ad eas damnare reum peccati, quamvis minimi. *Confir.* DEUS præmiat minimum quodvis meritum præmio æterno: ergo etiam potest quodvis peccatum punire pœnâ æternâ. *Resp. neg. antec.* Damnare innocentem DEUS certo non potest; quia damnari convenit tantum reis, quales non sunt innocentes. Sed neque DEUS potest (ut mihi saltem longè probabilius videtur) æternum torquere innocentes, non tantum in hac providentia (in qua promittit innocentibus non solum immunitatem ab omni pœna æterna, sed etiam æternum gaudium) sed nec in alia.

Quamvis enim ista tormenta non essent contra justitiam, eoquod DEUS suam creaturam, jure domini, tractare possit secundum placitum suum, tamen essent contra ejus misericordiam, ut rectè docet Arriaga *in 1. 2. de vitiis, & peccatis disp. 55. sec. 3. num. 10.* Certè, si quis homo suam ovem torreret vivam, & ita quidem, ut illam sapiens removeret ab igne, nec citò moreretur, ac iterum applicaret igni, quamvis non injustus esset, esset tamen barbarus. Et quid esset hic cruciatus respectu æterni cruciatus inferni, creaturæ rationali infligti. *Ad confir. neg. conseq.* Maxima præmia etiam parvis meritis rependere, indicat magnam liberalitatem, quæ est virtus: at maximas pœnas inferre minimis delictis, indicat crudelitatem, quæ est vitium, longè à DEO remotum.

101. Ob. 6. Minimum peccatum probabiliter æternum punitur in inferno: ergo est mortale. *antec. prob. antec.* tamdiu peccatum punitur, quamdiu manet: sed minimum peccatum sæpe manet in æternum: ergo. *prob. mi. si quis moriatur cum gravi peccato, nondum expiato, &c.*

& cum alio levissimo, tunc etiam istud semper manet; quia non potest in inferno deleri: ergo. Resp. Antecedens deberet verificari in eo casu, quo quis habens mortale simul cum veniali, moreretur ante actam poenitentiam.

Et in hoc quidem casu Suarez, Vasquez, & alii plures, dicunt, tale peccatum veniale æternum puniri per accidens; quia pro eo in illo statu satisfieri nequit. At verò Scotus, Gabriel, Major, Medina, Navarrus, Vega, & Arriaga, quibus videtur consentire Haunoldus l. 2. tr. 2. n. 185. dicunt oppositum. Et Arriaga quidem citat pro se S. Thomam: sed, ut fateatur Haunoldus, est dubium, cui parti accesserit. Certe textus Angelici. q. 7. de malo, quæ est de peccato veniali. a. 10. in corp. favet Suarezio; sic enim habet: Veniale autem peccatum, cum non sit contra charitatem, non meretur poenam æternam, ex specie peccati, nec ex parte inherentiæ ad subiectum, per se loquendo; quia non privatur gratiâ: sed per accidens sit irremissibile, peccato mortali conjunctum, in quantum est in subiecto privato gratiâ, & sic per accidens punitur poenâ æternâ. Rationes pro utraque parte vide apud Haunoldum loc. modo cit.

In forma dist. antec. minimum peccatum punitur æternum per accidens, om. antec. per se, neg. antec. & conseq. ad prob. Scotus & alii, qui negant, peccatum veniale puniri æternum, distinguunt ma. tamdiu peccatum punitur, quamdiu manet, si nondum sit condigne punitum, conc. ma. secus. negant ma. & om. min. neg. conseq. dicuntque, peccatum, seu reatum culpæ, manere posse sine reatu poenæ; neque in moralibus esse impossibile, ut maneat essentia sine proprietatibus: sicut potest manere sacramentum matrimonii sine proprietatibus, e.g. cessante debito ob adulterium &c. Ad id autem, quod dicitur, in inferno nullam esse redemptionem, respondent, non esse redemptionem in hoc casu, sed solutionem.

Nec dicas, ad solutionem requiri satisfactionem, quæ dari non possit sine gratiâ. Respondetur enim, ad solutionem sufficere satisfactionem, quæ potest haberi etiam ab invito; consequenter etiam à damnatis, & furentibus; quorum furor, licet sit novum peccatum; cum tamen non amplius spectet ad viam, sed jam ad terminum, non imputatur ad augmentum poenæ: & sic etiam Suarez in 1. 2. tr. 5. disp. 2. sec. 1. n. 1. ait, demones committere peccata mortalia, quæ non puniantur novis poenis. Alii totam probationem concedunt: sed ajunt, non antecedens, sed consequentiam fuisse probandam; quia non omne id, quod tantum per accidens, sed, quod per se punitur poenâ æternâ, est mortale. Quidquid de hoc sit, facile etiam ad probationem respondemus, omitendo totum; quia plus non probatur, quam, quod per accidens æternum puniatur peccatum veniale; hoc autem non probat, id esse mortale.

102. Ob. 7. Peccatum juxta nos veniale sæpe parum distat à mortali, e.g. in materia furti, ubi modica differentia potest ex veniali facere mortale, vel vicissim: ergo vel non potest mortale supplicio æterno affici; quia infinitum distaret una poena ab altera: vel utrumque debet supplicio æterno affici, adeoque etiam veniale

esse mortale. Resp. dist. antec. Peccatum veniale parum distat à mortali, secundum objectum materiale, seu materialiter sumptum. conc. antec. secundum objectum formale, seu formaliter sumptum, neg. antec. & conseq.

Si genus peccati capax est parvitatis materiæ, & materia adhuc parva est, nondum est graviter prohibita; esset enim intolerabile, si quavis minima materia in furto, vel minimus excessus in potu, graviter jam prohibitus esset: formalis autem malitia peccati mortalis, stat in oppositione cum lege graviter obligante: ergo, ubi non datur talis lex, nondum datur gravis malitia formalis, etsi materiæ sint valde propinquæ. Sic, si desint adhuc modicæ guttæ, nondum navis submergitur, etsi multum jam aquæ sit in sentina, & propter depressionem navigium jam sit propinquum submergioni.

103. Nec dicas, posse materiam gravem prohiberi sub levi: & consequenter etiam materiam levem sub gravi; respondet enim Suarez in 1. 2. tr. 5. disp. 2. sec. 4. n. 9. licet non possit dubitari, quod DEUS, ut absolutus dominus, materiam levem sub gravi prohibere posset: attamen hic præcipiendi modus non esset consentaneus ejus sapientiæ, ac suavi providentiæ: Ex quo tamen videtur sequi, quod DEUS absolute non possit ita præcipere; cum non possit aliquid contra suam sapientiam facere; hinc Suarez tantum videtur velle dicere, quod DEUS, si hoc per impossibile faceret, nihil facturus esset, quod excederet jus suum in creaturas: Quidquid autem de hoc sit, quod alibi disputandum est, saltem DEUS de facto non ita prohibuit omnem materiam levem sub gravi, & si quam ita prohibuit, ea, licet in se sola fuerit levis, spectatis tamen circumstantiis fuit gravis, ut e.g. usus pomi, prohibitus Adamo, res gravis fuit ratione additi pacti. Sic etiam gravis est comestio minima ante sumptam Eucharistiam, ratione finis ab Ecclesia in eo præcepto intenti.

104. Ob. 8. S. Augustinus variis locis videtur innuere, quodvis minimum peccatum mereri infernum, vel saltem plura venialia æquivalere uni mortali: ergo. Resp. hac de re videndus est Bellarm. tom. 4. controv. 2. l. 1. c. 13. ubi fuse ostendit, S. Augustinum nunquam docere, quod unum veniale peccatum mereatur infernum, sed, dum de uno loquitur, sermonem esse ipsi de peccato mortali, quod etiam homini potest esse incognitum, quamvis verè admissum, & necdum expiatum. Quando autem S. Doctor de multis venialibus loquitur, pie exponendus est cum eodem Bellarmino loc. cit. scilicet, quod velit dicere, peccata venialia disponere ad mortalia, & sic aliquo modo iis æquivalere. Etsi autem verba aliqua fortè difficulter ita intelligi queant, tamen ita intelligenda sunt, nec rigorosè accipienda, ne S. Augustinus dissentiat à communi doctrina Ecclesiæ, & Conciliorum.

105. Ob. 9. S. Basilus in Regulis, seu questionibus brevius disputatis. q. 293. dicit, differentiam hanc majorum, & minorum peccatorum nusquam in novo testamento reperiri: ergo juxta S. Basilium omnia peccata sunt æqualia, adeoque omnia mortalia. Resp. cum Suarez in 1. 2. tr. 5. disp. 1. sec. 2. n. 8. ait ab hæreticis verba illa fuisse addita: aut librum illum omnino non esse

S. Basilii : aut eum tantum velle , Christianis omnia omnino peccata , esse sine distinctione vitanda. Et hoc ultimum præsertim videtur velle S. Pater ; quia interrogatio ibi fit : *Quomodo agi par est cum iis , qui cum majora peccata declinent , minora , ac si nihil referrent , committunt.* Quasi diceret , iis dicendum , quod omnia sint magna , & vitanda : inter alia ait , *magnum unicuique esse illud , à quo quisque superatur : contrarium exiguum , quod unusquisque ipse superat.* Cæterum alibi differentiam peccatorum statuit , vid. Suarez loc. cit.

ARTICULUS III.

Quid sit Peccatum Veniale.

106. **D**ico. Peccatum veniale est libera transgressio legis , non graviter obligantis. ita Arriaga tom. 1. in 1. 2. tr. de vitiis , & peccat. disp. 48. sec. 5. n. 18. & recentiores complures. Definitio hæc convenit omni , & soli : insuper est clarior definito ; quia cuilibet rationis capaci statim patet , quid sit libera transgressio legis , & in confuso etiam , quid sit lex , non graviter , hoc est , non sub amissione ultimi finis , obligans. Addi tamen debet explicatio aliquot terminorum , ut vindicetur à nonnullis objectionibus. Dicitur primò libera ; quamvis enim ad veniale peccatum , juxta communem , non requiratur plena libertas , aut deliberatio , sed sufficiat semiplena (quia etiam ista est aliqua libertas indifferentiæ) tamen aliqua imperfecta libertas debet adesse ; ubi enim est plena necessitas , absque ulla libertate , peccatum nullum esse potest.

Dicitur secundò transgressio legis. Intelligenda autem hic lex , & transgressio , live contrarietas , si non simpliciter talis , certè lex , & contrarietas , aut transgressio secundum quid , si ve latius dicta ; nam S. Thomas 1. 2. q. 88. a. 1. ad 1. expresse docet , peccatum veniale non esse contra , sed præter legem , quem plures alii sequuntur. Unde nolim absolute defendere , peccatum veniale esse strictè contrarium legi strictè dictæ. Bellarm. tom. 4. contr. 2. l. 1. c. 11. ait , peccatum veniale non esse propriè , & simpliciter , contra legem , sed tantum secundum quid. Oviedo in 1. 2. tr. 6. contr. 3. punct. 3. n. 38. ait , venialia quidem lege prohiberi , & legem , quæ tantum venialiter obligat , habere quidem essentiam metaphysicam legis : communi tamen modo loquendi non venire nomine legis , seu mandati.

107. Suarez in 1. 2. tr. 5. disp. 2. sec. 5. n. 10. meo judicio prudenter ait , peccatum veniale esse aliquo modo contra præceptum ; quia est contra dictamen rationis , nobis dictans , id esse prohibitum , vel culpabile : item quia Levitic. 19. v. 11. prohibetur mendacium etiam leve : *Non mentiemini.* & rursus , Ecclesiastici 7. v. 14. *Noli velle mentiri :* at verò moraliter loquendo , ait idem Eximius num. 11. peccatum leve non esse contra legem , nisi secundum quid ; qui enim non graviter peccat , simpliciter dicitur servare legem.

Nam is servat legem , seu mandata , qui po-

test ad vitam ingredi. Matth. 19. v. 17. atqui potest ingredi ad vitam , etiam venialiter peccans ; quamvis enim peccatum veniale differat illum ingressum , non tamen simpliciter à regno cœli excludit. Rursus , taliter peccans , adhuc diligit DEUM : ergo servat mandata , seu legem , simpliciter loquendo , ut ait Christus Joan. 14. v. 15. Nec dicas , per veniale peccatum non diligi DEUM ; nam Christus non loquitur de dilectione actuali , sed habituali (aliàs , qui non actu diligeret , actu non servaret mandatum , & peccaret , quod est falsum ; cum præceptum positivum amandi DEUM non obliget pro semper) habitualis autem dilectio stat cum veniali peccato. Accedit , quod charitas sit adimpletio legis Matth. 22. v. 40. & ad Rom. 13. v. 18 & tamen stet cum levi culpa.

108. Addit Bellarm. tom. 4. contr. 2. l. 1. c. 11. de SS. Zacharia & Elisabeth Luc. 1. v. 6. dici , quod fuerint *incedentes in omnibus mandatis* ; cum tamen non caruerint venialibus peccatis , eoquod 1. Joan. 1. v. 8. dicatur : *Si dixerimus , quoniam peccatum non habemus , ipsi nos seducimus.* Tandem iterum ait Suarez loc. cit. num. 12. alia præcepta , distincta à præcepto charitatis , in tantum habere rationem præcepti , in quantum nituntur illo præcepto charitatis , juxta illud Matth. 22. v. 40. *In his duobus mandatis universa lex pendet , & propheta :* ex quo infert , quod illud quod charitati contrarium non est , non censetur ulli præcepto perfectè contrarium. Hæc pro sententia S. Thomæ , & ad eruditionem. Quodsi tamen quis contendat , peccatum veniale esse contrarium legi strictè dictæ , poterit id , salva nostra conclusione , admitti , modò omnia explicantur juxta ultimam responsionem num. 8. datam.

Tandem in definitione dicitur , *legis non graviter obligantis :* intellige , hic & nunc , si ve in his circumstantiis , non graviter obligantis ; nam potest peccatum veniale committi contra legem , quæ quidem per se , & absolute graviter obligat : autamen non ita obligat hic & nunc . e. g. prohibet lex per se graviter actus internos contra castitatem , sed , si desit libertas , & deliberatio plena , non peccatur graviter ; quia protunc , seu in illis circumstantiis , lex non graviter obligat , sicut quando omnino tolleretur libertas , omnino non obligaret sub peccato.

109. Jam tria genera peccatorum venialium communiter assignantur 1. *Venialia ex objecto.* 2. *Venialia ex parvitate materiae.* 3. *Venialia ex defectu deliberationis , seu libertatis.* Prima etiam possunt dici venialia ex genere suo ; quia scilicet objectum , quod attingunt , intra genus , vel speciem suam , si nempe non jungatur alia species , est semper quid parvum : & de his dictum n. 93. Secunda sunt illa , quorum quidem objectum , vel materia ex genere suo mortalis est , ita , ut sine addita nova specie sit peccatum grave : at hic & nunc in tam modica quantitate attingitur , ut grave non censetur : tale est furtum crucigeri diviti factum ; quam enim furtum in suo genere possit esse grave , tamen tam parvum furtum non est grave. Tertia sunt , quorum objectum per se est grave , & , si plenè deliberatè ea peccata fierent , mortalia essent ; hic & nunc autem exculantur à mor-

mortali ob imperfectam deliberationem, de qua n. 87. Talia sunt desideria impudica in semilopis &c.

110. Ex his collige, quomodo peccatum per se, seu ex genere suo, mortale, possit per accidens fieri veniale, scilicet, si non fiat cum plena deliberatione, vel in materia tam parva, ut gravis culpa non sit, cujus exemplum est furtum crucigeri paulò antè allatum: & par est ratio de aliis, in quibus parvitas materiæ dari potest: quæ tamen non potest dari in omni genere peccati; quia aliqua peccata dantur, in quibus admitti non potest parvitas materiæ: sed de his dicemus inferius à n. 140. Adde ignorantiam, qua quis inculpabiliter, saltem sine gravi culpa vel omnino invincibiliter iudicatur, esse tantum veniale, quod est ex se mortale; hæc enim circumstantia etiam ex mortali facit veniale.

Contra autem, peccatum ex genere suo veniale, nunquam potest fieri mortale, nisi addatur circumstantia speciem mutans; quia, si ex genere suo veniale est, quantumvis deliberatissime fiat, grave non fit. Sic, licet reflexè, & attentè, mentiaris, tamen tantum jocose, non peccas mortaliter: siverò e.g. mentiundo alterum infamans, aut aliter ei noceres, peccatum posset esse grave: at in eo casu peccatum non esset præcisè in genere mendacii, sive contra veracitatem: sed esset in genere iniuriæ, vel odii, contra iustitiam, vel charitatem, pro diversitate casuum.

Idem dicendum esset, si accederet conscientia erronea, dictans, esse mortale, quod in se est tantum veniale, quo casu esset saltem species gravis inobedienciæ, virtualiter talis: vel si accederet formalis contemptus superioris quæ talis: vel intentio finis, graviter prohibiti: vel periculum proximum, alia ratione graviter peccandi: vel scandalum &c. Peccata autem venialia ratione imperfectæ deliberationis, vel parvitas materiæ, sunt mortalia, si, aut crescat materia, ut gravis summa sit, aut grave objectum: vel plena consideratio succedat.

111. Quæres 1. An peccatum veniale sit offensa DEI. Resp. cum S. Bonaventura in 2. disp. 42. a. 2. q. 2. ad 6. seu ultimum. Gormaz de incarnatione n. 315. & 332. Suarez in 1. 2. tr. 5. disp. 2. sec. 5. num. 15. & aliis. Peccatum veniale non est offensa DEI, strictè, aut simpliciter dicta, sed tantum secundum quid, & analogicè dicta. Noto autem, Vasquezium tom. 1. in 1. 2. disp. 100. c. 6. n. 16. dicere, offensam posse dupliciter intelligi: primò, ut significet actionem, quæ sit aversio à DEO, & tollat amicitiam: secundò, ut significet actionem, quæ quocumque modo sit contra voluntatem DEI, etique displiceat, tanquam factum contra rationem. Et quamvis ipse putet, etiam offensam, secundo modo acceptam, esse propriè talem, tamen, ut ipse ibidem videtur fateri, alii plures Theologi rationem offensæ constituunt in aversione à DEO, vi cujus amicitia tollitur.

Sanè, ut rectè Gormaz loco modò citato ait, ubi amicitia manet, nec DEI offensa gratia amittitur, strictè, & simpliciter dicta offensa non est; nam, neque in humanis, censetur statim aliquis simpliciter offensus, si modicum quid contrarium ejus voluntati, aut ei displicens fiat, e.g.

non censetur præceptor simpliciter offensus, vel injuriæ affectus, si discipulus modicam negligentiam contra ipsius voluntatem admittat, quamvis id ei displiceat, & quandoque eum propterea vituperet, aut etiam poenas exigat: sed, ut sit offensa, debet esse aliquid gravius, & ad solvendam amicitiam aptum (nisi juberet DEUS inimicis ignoscere) unde peccata venialia sunt offensionculæ duntaxat, & secundum quid, aut, ut ait Suarez, analogicè tantum dictæ offensa.

Confirm. ex Suarez loc. modò cit. Peccatum veniale, ratione deliberationis minus perfectæ, non est actus simpliciter, & perfectè humanus; hic enim non datur sine plena libertate: ergo neque est simpliciter injuria, sive offensa. Quod si etiam peccatum sit deliberatum, sed ratione materiæ veniale, nec directè tendens in DEUM, e. g. furtum crucigeri, non videtur propterea DEUS simpliciter esse offensus, sed tantum secundum quid: imò, quando veniale etiam proximè versatur circa DEUM, e. g. modicissima aliqua irreverentia coram SS. Eucharistia, tamen, ut ait idem auctor loc. cit. res adeò levis est, ut moraliter non censeatur pertinere ad honorem DEI offendendum, vel injuriæ afficiendum.

112. Quæres 2. An multa peccata venialia non adæquant unum mortale. Resp. nullo modo, quantumvis multipliciter. ita est communis doctrina, non tantum Theologorum, sed etiam Ecclesiæ, & Conciliorum. Certe, si aliquando venialia mortali æquivalerent, deberent exponi in confessione, contra definitionem Tridentini sess. 14. c. 5. Rursus deberent excludere habitum charitatis, contra communem Theologorum. Accederet, quòd piorum conscientia multis ambiguitatibus redderetur perplexa; cum nullibi exstet, quot venialia uni mortali æquivalent. Tandem poena venialium est temporalis: mortalium verò æterna: nunquam autem poenæ temporales, quantumvis multiplicatæ adæquant æternam; quia finita non possunt adæquare infinitum: ergo nec venialia possunt æquare mortale, quantumvis multiplicentur.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

113. **O**B. 1. contra id, quod diximus n. 106, scilicet ad peccatum veniale sufficere semiplenam deliberationem. Dormiens sæpe habet usum rationis imperfectum: ergo juxta nos venialiter peccaret, si somnio turpi, durante somno, consentiret: sed hoc est contra communem: ergo. Confirm. 1. Christi jugum suave est, & onus leve: non autem foret tale, si etiam actiones semideliberatæ, ad graves purgatorii poenas damnerentur: ergo. Confirm. 2. Ad meritum requiritur plena libertas: ergo etiam ad demeritum, seu peccatum. Resp. si antecedens est verum, etiam verum erit consequens: falsa autem minor subsumpta: ordinariè tamen antecedens est falsum; nec enim durante somno homo elicit ratiocinationes, sed apprehensiones phantasæ. Si

accedat aliquis usus rationis, aut iudicii, non est somnus perfectus, sed semisomnium, & homo tantum semisopitus.

Ad 1. confir. neg. mi. Tamen est suave jugum Christi, & mandata ejus gravia non sunt; quia probabilis venialia deliberata, & multo magis mortalia, cum gratia Divina (si eam imploremus, eaque dignos nos reddamus,) possumus vitare. Quamvis autem cum gratia ordinaria non possumus moraliter vitare omnia venialia, tantum semideliberata, possumus tamen probabiliter vitare singula, & physice saltem omnia. Adde, quod valde suavis sit Dominus erga semideliberate tantum venialiter errantes; cum facile iterum placetur, & modica satisfactione posita, culpam, & poenam remittat. Licet autem poena purgatorii sit valde gravis, puto tamen, eum, qui tantum ex fragilitate humana semideliberate peccaret, facile à bono DEO impetraturum gratiam, ut ante mortem ea deleteret per indulgentiam plenariam: vel certe, respectivè saltem, parum pateretur.

Ad secundam confir. om. antec. neg. conf. Meritum supernaturale debet mereri primum æternum: non autem peccatum veniale poenam æternam. Negabunt alii antec. dicentque, suppositis cæteris, sufficere ad meritum etiam actum semideliberatum, & assignabunt inter peccatum semideliberatum, ac talem actum meritorium, hoc discrimen, quod meritum possit excedi à premio, non verò peccatum à poena, de quo vide Gormaz de merito num. 46. § 47. Saltem negari non potest, meritum semideliberatum mereri primum temporale: cur non etiam peccatum semideliberatum poenam temporalem? Nec dicas, DEUM non ferre leges semihominibus. Resp. enim, semideliberate operantes non esse semihomines; cum sint rationales, & actu ratione utantur, quamvis imperfectè: hoc tamen admittendum est, DEUM istos non obligare graviter.

114. Ob. 2. Si Princeps obligaret aliquem sub gravissima poena ad hoc, ut semper tangeret sagittâ jactâ centrum minimum orbitæ longè distantis, censeretur tyrannus; quia obligaret ad aliquid moraliter impossibile: ergo etiam DEUS esset nimis severus, si obligaret nos, ad vitanda peccata venialia semideliberata; quia hoc nobis est moraliter impossibile. Confir. Votum de vitandis omnibus peccatis, etiam tantum semideliberatis, est nullum: ergo etiam nulla est lex, ad ea vitanda obligans. Resp. in primis non esse paritatem, inter illum casum, & nostrum. Jaculator ille, nec physice habet in sua potestate, singulis etiam vicibus tangere metam; quia non omnia pendent ab ipso solo, sed à variis circumstantiis, quæ non sunt semper in ejus physica potestate: dicitur tamen, non esse physice impossibile, attingere semper metam; quia sine miraculo circumstantiæ illæ possunt concurrere.

At verò homo, habet in primis in potestate physica, vitare omnia peccata venialia; dein habet in potestate non tantum physica, sed etiam morali, vitare saltem singula distributivè sumpta peccata venialia, etiam semideliberata, quamvis non omnia collectivè; unde longè majorem habet potestatem, in ordine ad peccata vitanda, quam alter, ad tangendam metam.

DEUS etiam in particulari tantum obligat ad vitanda singula, quæ si vitentur, vitabuntur omnia. In forma potest distingui antec. Talis princeps censeretur tyrannus, præcisè, quia obligat ad aliquid moraliter impossibile. neg. antec. quia obligaret ad aliquid etiam physice impossibile solis subditi obligati viribus, & quidem antecederet ad omnem illius culpam. om. antec. & neg. conseq.

115. Responderi potest 2. om. antec. neg. conseq. Princeps humanus non est supremus Dominus, ut possit subdito suo talem obligationem imponere: at DEUS est supremus Dominus, atque potest creaturæ sibi subiectissimæ obligationem imponere aliquid faciendi, modò ad illud habeat potentiam physicam: & præsertim id potest, supposito originali peccato. Quamvis autem DEUS per scientiam mediam videat, se ex culpa creaturæ non obtenturum finem sui præcepti, tamen prudenter præcipit; quia videt se obtenturum alium finem, e. g. ostensionem suæ justitiæ, vel misericordiæ: sicut præcipit prudenter evitacionem aliorum peccatorum, etiam gravium deliberatorum, etsi prævideat, se non esse obtenturum, quod præcipit. Quomodo autem homo sit necessitatus, ad venialiter, saltem semideliberate, peccandum cum gratia ordinaria, & quomodo hæc necessitas stet cum libertate, explicatum fuit tract. de DEO an. 643.

Ad confirm. om. antec. (nam videntur Religiosi, dum vota nuncupant, se obligare, non tantum, ad vitandas plenè deliberatas, sed etiam semideliberatas transgressiones) neg. conseq. non enim habet homo tantam in seipsum potestatem, quantam DEUS: unde, licet ipse sibi non possit hanc obligationem imponere, potest eam imponere DEUS, qui etiam potest dare media sufficientia, quæ sibi ipsi non potest dare homo. Addo tandem, quod hæc obligatio, à DEO posita, levis sit, non gravis: insuper, quod DEUS suavis sit tantum semideliberate errantibus.

116. Ob. 3. contra dicta n. 106. Prohibitio peccati venialis est vera ordinatio rationis, in commodum subditorum promulgata: ergo est vera lex: ergo peccatum istud est contra legem strictè dictam. Confir. Peccata venialia dicuntur absolute peccata: ergo debent esse contra legem strictè dictam, ut conveniat ipsis definitio à nobis posita n. 3. Responderi potest, conc. antec. dist. 1. conseq. est lex strictè talis in sensu physico. om. vel. conc. conseq. in sensu morali, in quo solet hic sumi lex Divina. neg. primam, atque etiam secundam conf. vid. n. 106. § 107. Potest etiam juxta nos transmitti totum; nam nihil est nobis contrarium, ut patet ex n. 8. § 11. 108.

Ad confirm. Respondet Bellarminus tom. 4. contr. 2. l. 1. c. 11. § 12. neg. conf. Etsi enim peccata venialia vocentur peccata, exinde non inferitur, ea esse simpliciter, & perfecte peccata; cum sæpe id, quod tantum analogicè alicui convenit, absolute ei tribuatur: sic prædicatum entis tribuitur DEO, substantiæ, & accidentibus, quibus tamen, ut multi volunt, non convenit univoce, de quo plura Logici. Videtur autem Bellarmino loco modò citato ex Jacobi 1. posse probari, peccatum veniale non esse peccatum simpliciter, seu perfectum; quia hoc esset peccatum consummatum, quod prædicatum solè

mortali, five, quod generat mortem, ibi v. 15. S. Jacobus tribuit. Nec dici potest, per peccatum consummatum intelligi opere completum; nam, ut Bellarm. lib. cit. c. 9. rectè advertit, etiam peccata quævis interna, pleno consensu facta, circa materiam gravem, generant mortem. Resp. ego facilius. om. totum; quia nihil est nobis contrarium, modò omnia intelligentur juxta responsum ultimam n. 8. datam.

117. Ob. 4. contra dicta n. 109. nempe, quòd ratione imperfectæ deliberationis, in materia etiam gravi, tantum peccetur venialiter. Non potest explicari, in quo stet illa imperfecta deliberatio, vel semideliberatio: ergo. prob. antec. vel enim confisteret in cognitione remissa malitiæ: vel in morali necessitate ad peccandum: vel in cognitione obscura, qua tantum apprehenditur malum ut sic: nihil horum potest dici: ergo. prob. min. Non potest dici primum; quia quantumvis remissa cognitio sufficit ad peccandum graviter, modò gravem malitiam repræsentet, sicut à pari, quivis actus remissus contritionis, modò sit actus amoris DEI super omnia, sufficit ad delendum peccatum. Non potest dici secundum; quia moralis necessitas neminem excusat à peccato mortali: sic non excusat à mortali damnatos, nec etiam malis habitibus, tanquam altera natura ad malum maximè inclinat. Non potest dici tertium; quia, qui cognoscit malitiam in genere, & tamen eam amplectitur, videtur gravius peccare; nam liberè se exponit periculo patrandi peccati, non tantum mortalis, sed gravissimi, & virtualiter in hoc confentit.

118. Resp. Et si non posset illa semideliberatio clarè explicari, tamen non sequeretur, falsum esse nostrum assertum; sæpe enim effectus, talis, vel talis futurus, asseri potest, quamvis causa non possit clarè ostendi, imò sæpius omnino nescitur. Secundò, et si semideliberatio non possit ostendi à priori, sufficienter ostenditur à pari: e. g. à paritate cum semisopitis &c. item à concomitanti, vel posteriori, seu ex signis quibusdam, de quibus num. 87. & 88. Dein hæc difficultas debet ab omnibus explicari; nam est innegabile, quòd sæpe aliquid agamus cum tenui quadam libertate, ex præcipitantia, somnolentia, imperfecta consideratione &c. Unde hæc res est ab experientia satis nota.

Sed, ut sim liberalior, in forma. neg. ant. ad prob. neg. ma, videtur enim illa semideliberatio potius consistere in obscura quadam, & nebulosa, aut obfusca cognitione, non qua apprehendimus tantum malum ut sic, sed qua non dispicimus, neque consideramus totam rei gravitatem, seu quando, ut habet Illung tr. 2. disp. 2. num. 5. cognitio valde confusè repræsentat obligationem legis gravem, circumstantias, motiva allicientia, vel retrahentia, inhonestatem actus &c. quòd contingere potest ex variis causis. Quanta autem requiratur, aut sufficiat consideratio, dictum aliquatenus est num. 87. & sequentibus.

119. Quod autem ad probationem mi. attinet, haud opus esset respondere; quia negata est major. Interim propter utilitatem doctrinæ respondeo conc. 1. part. ant. ob rationem à pari ibi adductam: & quia remissa cogitatio potest

esse sat clara repræsentatio malitiæ etiam in specie. Ad 2. dam partem autem respondeo, necessitatem moralem duplicem esse. Una est, quæ tollit plenam deliberationem: & hæc excusat à peccato mortali, nisi quis culpabiliter se in eam necessitatem conjecisset; tunc enim daretur plenè voluntarium, & liberum in causa. Altera necessitas moralis non tollit plenam deliberationem; quia stat cum perfecta cognitione malitiæ: & sic se habent malè habituat, e. g. in genere luxuriæ, qui quàm optimè agnoscunt, se graviter peccare: attamen vehementiâ passionis, aut consuetudinis, impelluntur, ut moraliter quandoque necessitentur: & hi utique non excusantur à gravitate peccati. Eadem est ratio de damnatis, qui etiam satis clarè agnoscunt malitiam e. g. odii injusti, aut blasphemiarum contra DEUM.

Accedit, quòd necessitas moralis in damnatis, & malè habituat, proveniat ex causa ipsis particulari, scilicet ex propriis peccatis, quæ physicè ab ipsismet patrata sunt: at verò necessitas moralis, proveniens ex semideliberatione, oritur ex causa omnibus communi, scilicet naturæ fragilitate, ita, ut Sancti quoque homines sæpe semideliberatè, circa materias etiam graves, labantur: & probabiliter in statu puræ naturæ quoque eandem, saltem ferme, fragilitatem omnes communiter passi fuissent. Unde, si hæc non excusaret à gravi crimine, certè natura humana moraliter vix posset attingere finem ultimum, ad quem tamen creata est.

120. Dices. Semideliberatio, vel imperfecta libertas ad peccatum veniale, non excusat à veniali: ergo nec semideliberatio ad mortale, excusat à mortali. Resp. neg. conf. Quamvis imperfecta libertas non omnino liberet à peccato veniali, tamen hoc longè minus reddit; nam utique minus est ex venialibus illud, quod tantum semideliberatè fit, quàm, quod omnino deliberatè patrat: non potest autem semideliberatio omnino excusare à peccato veniali; quia alias omnino non daretur peccatum semideliberatum; cum non detur genus peccatorum inferius, seu minus, quàm veniale. Ratio ulterior est. Imperfecta deliberatio non omnino tollit rationem peccati; quia cum ea datur saltem aliqua libertas indifferentiæ, adeoque homo adhuc liberè amplectitur malum, quod utique culpabile est. Accedit, quòd moralis necessitas ad veniale non impedit simpliciter à consecutione ultimi finis, consequenter nec à longè tam mala sit humanæ naturæ, quàm moralis necessitas ad mortale.

121. Ad 3. partem ant. de cognitione repræsentante tantum malum ut sic, respondeo, neque hanc necessariò tollere plenam libertatem; potest enim talis cognitio esse valde clara, & sufficiens ad plenam libertatem. e. g. si quis clarè cognoscat, hanc rem quidem esse malam, sed simul dubitet, an graviter, an verò tantum leviter mala sit: quo casu, si non ex prudenti consilio, vel, si hoc haberi non possit, ex prudenti motivo, se resolvat, peccat cum dubio practico, in re gravi graviter: nec puto, hac in re controversiam esse.

Questio ulterius institui potest, an, qui agnoscit rem, tantum in genere, seu in communi

ni malam, five præscindendo, an graviter, an leviter, mala sit, & tamen hic & nunc, nec formaliter, nec virtualiter dubitat, an venialem, an mortalem, malitiam involvat, an, inquam, talis, eam rem faciendo, graviter peccet. Resp. cum Tannero tom. 2. disp. 4. q. 5. n. 109. Illiung. tract. 2. disp. 2. n. 7. Oviedo in 1. 2. tract. 4. controvers. 1. punct. 3. & pluribus ab eo citatis. Qui tantum apprehendit dicto modo in communem malam (esto etiam cognoscat speciem malitiae e. g. contra iustitiam, vel religionem) sed non, an gravis, an levis sit, nec etiam ei incidat de hoc dubium, si illam rem facit, vel amplectitur, tantum leviter peccat. Ratio est; quia nihil voluit, quin præcognitum: atqui in hoc casu non est ullo modo præcognita malitia mortalis: ergo nec voluta. mai. est communis, & complectitur non tantum volita in se, sed etiam in alio, ut patet. min. est suppositum huius castis: conf. est clara. Nec dicas, talem hominem se exponere periculo mortaliter peccandi; quia non se exponit liberè illi, quod non cognoscit: nec etiam debet rem magis examinare; cum nullum dubium, aut scrupulus ei incidat, ut ponitur in casu; si enim ei incideret tale quid, utique deberet in rem indagare: quod si facere noller, graviter peccaret: at tunc essemus extra casum.

122. Dices 1. Talis amplectitur objectum, indifferens ad mortalem, & venialem malitiam: ergo se exponit periculo peccati mortalis. Resp. dist. ant. amplectitur objectum indifferens, ita, ut cognoscat eam indifferentiam. neg. ant. ita, ut eam non cognoscat. conc. antec. & neg. conf. Dices 2. Talis neque cognoscit malitiam venialem: ergo neque peccaret venialiter juxta nos. Resp. neg. conf. cum enim aliquo modo peccet, ut est innegabile, debet saltem venialiter peccare: nec potest conqueri, si, quod in ratione peccati est minimum, ei imputetur. Neque ex hoc sequitur, quod rustici, & rudes nunquam graviter peccent; quia, licet sæpe non apprehendant malitiam mortalem sub hoc formali conceptu, apprehendunt eam sub æquivalenti. e. g. hoc esse magnum peccatum, hoc grave nocumentum inferre, non autem illud: vel aliquid simile. Et planè non est ullo modo verisimile, quod rudes non apprehendant maiorem malitiam in uno, quam in altero peccato. vid. Oviedo in 1. 2. tr. 4. controvers. 1. punct. 3. n. 46.

123. Ob. 5. Homo cum semiplena deliberatione, & advertentia, operans, vel potuit habere plenam advertentiam, vel non potuit habere: neutrum potest dici: ergo. prob. min. si primum, peccat mortaliter; quia culpabiliter omittit, eam advertentiam sibi procurare. Si secundum, ita urgetur argumentum: vel cum illa semiplena deliberatione absolute non potuit vincere eam tentationem ad grave peccatum, vel potuit eam vincere: si primum, nullo modo peccat, ne quidem venialiter: si secundum, peccat mortaliter; nec enim à peccato excusat difficultas, ut patet in malè habituat, & damnatis, de quibus n. 119.

Nec est ratio, quare excuset potius moralis necessitas, aut difficultas, orta ex defectu plenæ deliberationis, quam orta ex mala con-

suetudine, vel simili causa ad malum impellente. Hæc objectio, ut observat Oviedo in 1. 2. tr. 4. controvers. 1. punct. 2. n. 23, utique difficilis est: sed quia communissima autoritas omnium nostræ sententiæ favet, & rationes adductæ. n. 87. planè efficaces sunt, idè, non obstante hac objectione, tenenda est firmiter illa nostra, & omnium doctrina.

124. Resp. nego min. & dico, supponi, quod non potuerit habere plenam advertentiam; si enim habere potuisset, utique eam procurare debuisset. ad probat. secundi membri, dico, absolute quidem potuisse vitari peccatum cum semiplena advertentia: nego tamen, quod non vincendo mortaliter peccet; nam debilitas potentiæ excusat à mortali. Ubi nota, aliud esse, dari difficultatem, aliud potentiam esse imperfectam, seu debilem: illud non excusat à mortali, si potentia est ex sua parte perfecta, & plenè libera, ut docent omnes: & sic non excusat e. g. difficultas mortis subeundæ ob professionem fidei coram tyranno: nec malus habitus difficilem reddens victoriam tentationis impuræ, si libertas sit plena, hoc est, si potentia sit perfecta, five, si ex constitutivis intrinsicis plenæ libertatis omnia adsint, quanquam conjuncta ipsis sit aliqua difficultas, vel impedimentum facilioris operationis, quale est habitus vitiosus. At verò, si potentia ipsa in se, five quoad sua constitutiva, sit imperfecta, sicuti, si tantum adest semiplena advertentia ad rei gravitatem, vel semideliberatio (utique enim plena cognitio malitiæ, vel deliberatio, liberam potentiam, seu actum primum proximum liberum, intrinsicè constituit) tunc excusat, ut iterum docent omnes; nam potentia, in se debilis, à Philosopho vocatur impotens.

125. Quare autem potius defectus potentiæ, quam alia difficultas, aut moralis necessitas, excuset à mortali, ratio est ipse sensus communis Doctorum, & impressa omnibus opinio, qua judicamus, ob defectum libertatis minui culpam, neque hominem, semideliberatè operantem, esse ita culpabilem, sicut est, qui cum plena deliberatione agit: & hinc censemus, non quidem plenè veniā, attamen mitiori poena esse dignum eum, qui minùs advertenter, vel minùs liberè peccavit. Et quidem doctores omnes, in hoc casu deliberationis tantum semiplenæ, tantam imminutionem culpæ adstruunt, ut loco mortalis peccati fiat duntaxat veniale: quæ tamen communis Doctorum opinio non idem asserit, de aliis difficultatibus: neque de istis etiam nobis impressa est par existimatio, quasi etiam ista pariter culpam imminuant.

Ex hoc habes etiam responsum ad ultimum, quod objiciebatur, scilicet, non esse rationem potius pro una, quam pro altera difficultate: est enim ratio potius pro defectu libertatis, quam pro aliis difficultatibus, illa ipsa, quam modò assignavimus: quæ tamen ratio, ut verum fatear, potissimum reducitur ad sensum communem doctorum: qui tamen, cum in moralibus magnam vim habeat, sæpe ultimata ratio alicujus assertionis esse debet, quando alia non habetur: imò sæpe multis ratiunculis prævalet; cum concors tot doctorum, alias tam diversa sentire solitorum, sententia, videatur ferme quidam esse

tacitus Numinis instinctus, qui ideo videtur Doctores in eandem sententiam inclinare, ut aliis veritas innotescat de iis, quæ apertè revelata non sunt, & maxime pendent à voluntate DEI, volentis ita, vel ita obligare, inter quæ etiam est obligatio vitandi aliquid cum semiplena libertate. Et certè, etiam alia multa hinc inde, probari non possunt, nisi auctoritate communi.

126. Dices 1. Major est distantia peccati mortalis à veniali, quàm huius à nullo peccato: & tamen semideliberatio circa peccatum, ex se veniale, non excusat ab omni veniali peccato: ergo etiam semideliberatio circa peccatum, ex se mortale, non excusat à mortali. prob. conf. aliàs semideliberatio magis faveret peccanti mortaliter, quàm venialiter. Resp. neg. conseq. ex num. 121. Non tamen propterea semideliberatio magis faveret peccanti mortaliter, quàm venialiter: sed tantum DEUS, & ratio, magis favent homini semideliberatè agenti, quantenus taliter agens non incurrit reatum æternæ poenæ: quanquam autem propter veniale semideliberatum aliquis incurrat poenam temporalem, hæc tamen poena pro veniali semideliberato longè minor est, quàm, quæ incurritur propter culpam venialem plenè deliberatam: quamvis utique tantò minor non sit, quantò minor est poena temporalis, respondens veniali, ex semideliberatione circa materiam gravem commissio, minor est poenà æternà, respondente peccato plenè deliberato circa eandem materiam gravem, adeoque mortali, ut faciliè patet consideranti.

Dices 2. Ista imperfecta advertentia, fragilitas, semideliberatio &c. oritur ex peccato originali: ergo oritur ex culpa, adeoque non excusat. Resp. om. ant. quia in statu puræ naturæ (id est, non lapsæ, sed nec elevatæ) probabiliter fuisset eadem necessitas semideliberatè peccandi: quamvis defecto post elevationem hominis, ad iustitiam originalem, oriatur hæc imperfectio, & fragilitas, ex peccato originali; si enim Adam non peccasset, tam fragiles non essemus, neg. conf. Peccatum originale non amplius imputatur ad culpam post baptismum: nec etiam, quæ fiunt propter defectus, ortos ex peccato originali, imputantur ad culpam; aliàs etiam peccaretur cum ignorantia invincibili, quod suprà negatum. Et sicut non sufficit ad peccandum libertas habita in Adamo, vel peccato originali, ut patet ex 1. propositione damnatà ab Alexandro VIII. ita nec sufficit plena deliberatio, quam habuit Adamus, ad peccandum mortaliter, cum nostra tantum semiplena deliberatione.

ARTICULUS V.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

127. OB. 7. contra dicta n. 110. quòd nempe ex peccato veniali, ob accedentem aliquam circumstantiam specificam gravem, fiat quandoque mortale. Accidens non mutat speciem: sed circumstantia peccati est accidens: ergo non mutat speciem peccati; ergo nunquam facit ex veniali

R.P. Ant. Mayr, Theol. Tom. I.

mortale: vel debet admitti, quòd sine mutatione speciei possit peccatum ex genere suo veniale, fieri mortale. Resp. dist. maj. Accidens physicum non mutat speciem. conc. vel om. maj. accidens metaphysicum, vel morale. neg. maj. & distin. min. circumstantia est accidens tantum physicum. neg. min. metaphysicum, vel morale. conc. min. & neg. conseq.

Accidens physicum est, quod tantum est unitum: metaphysicum, quod est identificatum: Sic voluntas mentiendi ut sic, sistendo in puro mendacio, est veniale peccatum: at, si simul sit voluntas mentiendi cum damno gravi alterius, hæc circumstantia reddit eam mortale peccatum; quia facit eam esse alterius speciei. Neque hæc circumstantia est tantum physicum accidens istius volitionis, sed est accidens metaphysicum, sive realiter identificatum: estque tantum accidentale respectu volitionis ut sic, non verò respectu huius in specie: sicut scilicet, respectu animalis ut sic, est accidens metaphysicum esse rationale, non verò respectu animalis in specie humana. Idem docet S. Thom. 1. 2. q. 88. a. 5. in corp. dum asserit, circumstantiam non posse ex peccato veniali facere mortale, nisi illud ad aliam speciem transferat. Sed & Tridentinum sess. 14. c. 5. dum ait, explicandas esse in confessione circumstantias, quæ speciem mutant, satis insinuat, quòd aliquæ circumstantiæ speciem mutare debeant.

128. Si velles ulterius opponere, quòd saltem juxta sententiam eorum, qui libertatem volunt esse extrinsecam actui (quam etiam nos amplexi sumus tract. de actib. human.) tale accidens non sit metaphysicum, seu identificatum. Resp. etiam eà sententiā suppositā, accidens ex veniali faciens mortale, ordinariè saltem esse metaphysicum; cum ordinariè tendentia sit diversa, quæ est intrinseca actui: e. g. tendentia volitionis in mendacium, cognitum ut nocivum proximo, est alia, quàm tendentia in idem, non cognitum ut nocivum; voluntas enim fertur in rem, non, ut est à parte rei, sed, ut proponitur ab intellectu. Quod si tamen hoc ipsum velles negare, vel, si quacunq. de causa, accidens faciens ex veniali mortale, non esset metaphysicum, e. g. si esset plenior deliberatio, responderi potest, etiam tunc non fore accidens tantum physicum, sed morale, quod saltem intrinsecum est toti actui concretivè sumpto, & eum constituit in alia specie morali: quæ diversitas speciei moralis maxime attenditur, & plurimum facit in ordine ad imputabilitatem actuum, sive ad culpam venialem, sive ad mortalem.

129. Ob. 8. Si mendacium e. g. potest fieri mortale peccatum, tunc debet in confessione exponi: sed hoc est nimis durum: ergo, prob. min. si aliquis e. g. utatur jocosò mendacio, ad inducendam puellam ad fornicationem, tale mendacium non debet in confessione exponi; aliàs talis non sufficienter se accusaret, dicendo: *Induxi puellam ad fornicationem*: sed deberet addere, jocosò mendacio se usum: ergo. Confir. Si aliquis, ut inordinatè diutius ludere, vel ambulare, vel dormire possit, ex amore hoc inordinato statuatur, non audire sacrum die festo, talis amor, aliàs per se levis, fieret juxta nos, ob pravam intentionem additam gravis: atqui non fit,

fit; aliàs deberet exponi in confessione, & non tufficeret, si hic se accusaret, dicendo: *Neglexi sacrum*: sed deberet exponere inordinatum amorem ludendi, ambulandi, vel dormiendi, quæ sunt nimis dura: ergo. Resp. dist. maj. si mendacium sit mortale, malitiâ distinctâ ab illa, quam habet addita circumstantia, conc. mai. si tantum malitiâ eadem, seu indistinctâ, neg. mai. & dist. sic min. conseq. ad prob. conc. antec. (supposito, quod illud mendacium non habeat aliam malitiam mortalem, quam illius inductionis ad fornicationem) & neg. conseq. Ad confir. neg. ma. nam, si etiam inordinatus ille amor ludi, vel somni, non habeat aliam malitiam, quam sacri neglecti, sufficit, si quis dicat: *Neglexi sacrum*: ut est sententia satis communis, de qua videatur Lugo de penitentia. disp. 16. sec. II. n. 493. & Dicastillo de penit. disp. 9. n. 669. 672. & 693. qui fusè hoc tractant.

130. Videtur autem mihi in hoc casu intentio mentiendi, ut inducatur puella ad fornicationem, realiter quidem esse unum peccatum; quia est unus actus, sed habens duplicem speciem, unam mortalem, scilicet inducendi ad peccatum grave: alteram venialem mendacii; cum ergo non teneamur confiteri species, seu circumstantias específicas tantum veniales, etiam non tenemur confiteri in hoc actu formalitatem mendacii. Quando autem dicimus, ex veniali fieri mortale, ratione circumstantiæ specificæ, non volumus dicere, quod formalitas mendacii fiat mortalis, sive, quod ille actus sit mortale peccatum sub ratione formali mendacii: sed tantum, quod hoc mendacium, vel intentio mentiendi, in hoc casu realiter sit mortale peccatum. Idem dicendum de ambulatione, lusu, vel somno, si non aliunde sint mortaliter mala. Addunt alii, debere talem ambulationem e. g. exponi in confessione, si tam inordinatus sit amor illius, ut in ea constituatur ratio ultimi finis: sed Lugo eodem loco n. 487. putat, hanc observationem esse scrupulosam; quia non solent homines ita peccare, ut omnia ordinent ad ambulationem, tanquam ad finem simpliciter ultimum.

131. Ob. 9. contra dicta n. 110. quod nempe crescente materia possit ex veniali fieri mortale peccatum. Qui singulis diebus jejunii, extra tempora licita, comedit aliquid modicum, tandem per totam quadragesimam comedit sat magnam materiam, & tamen non peccat mortaliter: ergo. Confirmatur 1. Sacerdos, qui per longum tempus, omittit singulis diebus aliquam orationem in Breviario, omittit valde multa: & tamen non peccat graviter: ergo. Confir. 2. Qui eodem die festo constituit plures operas, e. g. viginti, ut simul laborent dimidiâ horâ, facit, ut æquivalenter laboretur per plures, e. g. decem horas, quæ est per se materia absque dubio gravis hujus præcepti: & tamen non peccat graviter: ergo. Resp. dist. ma. Talis comedit magnam materiam, si ea materia moraliter coalescat in unam. conc. mai. si non coalescat. neg. mai. & conc. min. neg. conseq. Cum præceptum jejunii sit affixum diei, comestio, uno die facta, non coalescit cum comestione, alio die facta. Si quis tamen eodem die, interpolatis vicibus,

sæpius modicum quid comederet, ita, ut omnes comestiones simul sumptæ, gravem materiam conficerent, graviter peccaret: quod definitum habetur ab Alexandro VII. qui damnavit hanc propositionem 29. *In die jejunii, qui sæpius modicum quid comedit, etsi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit jejunium*. Eadem responsio servit ad 1. confirmationem; quia etiam recitatio Breviarii est onus affixum diei: & pariter, qui eodem die ex pluribus horis canonicis aliquid leve omitteret, e. g. psalmum, ita, ut simul gravem materiam constituerent, etiam graviter peccaret; quia istæ materiæ quoque coalescerent.

132. Ad 2. confirm. conc. ant. cum Sanchez, Palao, Tamburino, Bonacina, Illung, tract. 5. disp. 2. q. 1. a. 2. n. 166. neg. conseq. quia nec isti labores coalescunt, ad faciendam quasi extensionem, quod tamen requireretur ad violandum graviter hoc præceptum. Nec est paritas cum furtis minutis, si quis ea juberet fieri, vel esset causa eorum; quia hæc coalescunt, & faciunt unum magnum damnum, vel eidem personæ, vel communitati, aut reipublicæ humanæ: quod damnum in violatione septimi præcepti maxime attenditur. Hinc etiam damnata est ab Innocentio XI. hæc propositio 38. *Non tenetur quis sub pœna peccati mortalis restituere, quod ablatum est per parva furtiva, quantumcumque sit magna summa totalis*. Sed & Sacra Scriptura Proverb. 11. v. 1. & Deuter. 25. v. 13. abominatur stateram dolosam, diversa pondera, & modium majorem, & minorem: quibus scilicet, parvæ quidem, sed successivè graves, fiant deceptiones. At verò labor plurium non coalescit, nec facit longius tempus, sive diuturniorem eundem laborem (quæ tamen diuturnitas maxime attenditur, non autem utilitas domini, vel magnitudo operis facti) quamvis fors faciat laborem moraliter intensiorem, quæ tamen intensio non attenditur in violatione festorum.

Alii casus plures hic afferri possent ex morali Theologia: sed omnes resolvere non est hujus operis. Universaliter dico, semper attendendum esse, an materiæ seorsim parvæ coalescant, an non: quod sæpe colligendum, vel ex communi sensu auctorum, aut hominum: vel ex intentione agentis, & plura per modum unius volentis: vel ex aliis principiis, quæ hinc inde ab auctoribus, præsertim moralibus, assignantur.

133. Ob. 10. contra dicta n. 111. quod veniale peccatum non sit offensæ DEI strictè dicta. Jacobi 3. v. 2, dicitur: *In multis offendimus omnes: si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir*: quod communiter exponitur de peccatis venialibus: ergo ista sunt offensæ. Confirmatur. Qui præbet alteri jus ad displicentiam, vituperationem, aut pœnam, hic eum strictè loquendo offendit: atqui hoc jus DEO præbet venialiter peccans: ergo. Resp. neg. conseq. Verbum offendere potest habere saltem duplicem significationem, scilicet 1. ut significet, offensam strictè dictam facere. 2. ut significet impingere, vel incurrere, e. g. in lapidem, vel alium obicem, atque sic labi: & hanc significationem habet loco obiecto; nam in græco habetur, teste Cornelio in hunc locum, πρὸς, quod derivatur à πρῶτον, quod significat cado vel, ut habet Lexicon Gyrtileri, significat, impingo.

Quod

Quod etiam videtur probare Cornelius. *s. Ratio est.* ubi explicans moralem necessitatem peccandi venialiter, ait: sicut inter crebras rupes per aliquot dies ambulans, moraliter aliquoties impingit, ita homo inter pericula mundi, moraliter aliquando impingit, & offendit: adeoque videtur eo loco tantum significari, quod in multis venialiter erremus, cadamus, impingamus: non autem, quod strictè DEO offensam irrogemus. Ad confirm. neg. mai. Ad offensam strictè dictam non sufficit, tantum dare jus ad aliquam displicentiam: sed debet quis dare jus ad aversionem, & sublationem amicitiae, ut diximus *n. 111.* ubi rem hanc explicavimus exemplo discipuli modicè negligentis. Plura hac de re dabimus *tract. de Incarnat.* quando quaeremus, an pura creatura possit condignè satisfacere pro peccato veniali.

134. Ob. 11. contra dicta *n. 112.* Lex humana, licet sub levi tantum prohibeat unum actum, tamen aliquando sub gravi prohibet multiplicationem, vel consuetudinem: e. g. in Religiosa familia, quamvis una, aut altera transgressio regularum, non sit gravis; si quis tamen absque cura, ex consuetudine, frequenter regulas violaret, graviter peccare posset: ergo etiam lex Divina potest unum actum prohibere sub levi, simul autem multiplicationem ejus sub gravi: imò Divina lex reflexa, & vim conferens praeceptis humanis, id actu facit.

Resp. conc. totum; si lex Divina sit positiva, quod id possit facere: at nego, quod id fecerit: & multò magis nego, quod id fecerit lex naturalis: nisi sermo sit de lege illa reflexa. Ceterum etiam in casu illo legis humanae, prohibentis sub gravi frequentiam actuum, si in se singulariter spectentur, tantum levium, non sit ex peccato veniali mortale, praecise ratione multiplicationis, sed ratione additi specialis praecepti, prohibentis ulteriorem actum sub gravi: vel ratione advenientis gravis circumstantiae: e. g. in allato casu Religiosi, ratione gravis scandali, vel nimiae laxitatis in disciplina. Quot autem debeant esse veniales transgressiones, ut ulterior transgressio sit mortalis, vel debet esse statutum à tali lege, vel debet colligi ex auctoritate, vel ex eo, quod censeatur, ratione additi actus advenire aliqua circumstantia gravis, de quibus supra.

135. Ob. 12. Singula peccata venialia minuunt charitatem: ergo multiplicata tandem eam omnino tollunt. Confirm. Peccatum mortale est finitè malitiae: ergo potest tandem adaequari per malitiam venialium. Resp. distin. ant. Singula venialia minuunt charitatem actualem. om. antec. habitualem. neg. antec. & conf. Quando dicuntur venialia minuire charitatem, non intelligitur, quod aliquam partem auferant ex habitu charitatis, vel gratia sanctificante, in quibus stat amicitia DEI: sed tantum, quod impossibilia sint cum tam intensis, vel tam perfectis actibus charitatis, quales quis elicere posset, si non venialiter peccaret: adeoque non tam minuunt, quam impediunt charitatem majorem actualem; minuere enim strictè loquendo significat, aliquid ex jam datis auferre. Ex hoc quidem etiam sequitur, quod charitas habitualis non ita crescat, sicut crevisset per actus

perfectiores: at hoc non est strictè minui, sed tantum minus crescere.

Ad confirm. neg. conseq. cum enim mortale sit in linea, vel ordine superiori, non potest adaequari ab inferiore, quantumvis multiplicato. Sic, quantumvis multiplicetur equus, nunquam adaequat hominem. Quod autem poena venialium peccatorum aliquando possit in purgatorio esse tanta, vel major, quam sit peccati mortalis per poenitentiam deleti, nihil probat; quia eo ipso, maxima jam poena, scilicet aeternitas ejus, est remissa, & per poenitentiam deleta.

136. Ob. 13. Qui semper leviter mentitur, gravius opponitur virtuti, quam, qui tantum semel perfecte se inebriat: ergo peccata venialia aequant mortale. Confirm. Propositum committendi omnia, & quaecunque venialia, est mortale peccatum: ergo etiam actualis patratio, vel commissio plurimorum venialium. Resp. neg. antec. quod non probatur; quamvis enim talis mentiens opponatur virtuti sapius, non tamen opponitur gravius; quia praeceptum veracitatis est leve: praeceptum verò temperantiae, in ordine ad vitandam ebrietatem perfectam, est grave. Ad confirm. Plures cum Salas, Palao, Granado & Oviedo in *1. 2. tract. 6. contr. 3. punct. 6. num. 81.* docent, tale propositum, per se non esse mortale, quanquam per accidens, ratione periculi proximi, incidendi in mortale, vel ratione scandali, aut contemptus formalis, possit esse mortale. Et in praxi fateor, tale propositum facile posse esse mortale. Interim, si grave est, tale non est praecise ratione objectorum multorum venialium, sed ratione periculi, scandali, vel alterius accidentaliter circumstantiae.

137. Ob. 14. Qui committit plura venialia, se exponit periculo proximo incidendi in mortale: atqui se exponere tali periculo est peccatum mortale: ergo. Resp. Hoc argumentum non probat quidquam contra nos; non enim hac ratione fieret peccatum mortale ex multiplicatione venialibus; sed actus aliquis, qui alias, ratione objecti sui, per se esset venialis, ratione annexi talis periculi, fieret mortalis, quod absolute possibile esse, nullo modo negamus. Quod autem hoc fiat semper, quando quis committit plura peccata venialia, non est verum. Certè, qui diu vivit, etiam in religione austera, & cum aedificatione, tamen successivè valde multa committit peccata venialia, saltem semideliberata: nec propterea dicendum est, eum exponi periculo proximo graviter peccandi.

Dein hoc periculum peccandi graviter (casu quo quis non proponat patrare omnia venialia, aut non curare ulla vitare, sed tantum frequenter in ea labatur) non est omnino certum, nec determinatum, & difficultas vitandi illud est nimia: imò ex obligatione gravi, hoc periculum indeterminatum vitandi, sequeretur fortè aequale periculum novorum peccatorum; unde non videtur adstruenda tam gravis obligatio illud vitandi. Fufius hac de re loquemur *tract. de poeniten.* ubi de obligatione statim agendi poenitentiam post commissum grave peccatum.

138. Dices. Peccatum veniale est dispositio ad mortale, juxta illud Ecclesiastici 19. v. 1. Qui spernit modica, paulatim decidet: & insuper

sape est ejusdem speciei cum mortali, e. g. parvum, & magnum furtum. Resp. Peccatum veniale tantum est moralis dispositio, non verò physica ad mortale: & tantum physicam, non verò moralem dispositionem, sequitur necessario effectus, ad quem disponit. Sed neque peccatum veniale est propriè loquendo ejusdem speciei cum mortali; nam, etsi materiæ, e. g. in genere furti, sint ejusdem speciei, & tantum detur excessus majoris, & minoris, tamen formalis malitia est toto genere diversa; nam peccatum mortale est deliberata aversio à DEO, tanquam fine ultimo, qualis nullo modo est peccatum veniale. Sed nefurta parva generant per se habitum furandi majora; quia actus repetiti inclinant tantum ad actus similes. Quod si autem aliquis tandem in mortale peccatum labatur, id fit non necessario, sed ex libera mala voluntate: ad quam quidem veniale peccatum indirecè disponit, at non tanquam dispositio physica, sed tantum tanquam dispositio moralis, quemadmodum jam explicatum est.

139. Dicitur autem à S. Thoma 1. 2. q. 88. a. 3. in corp. & communi aliorum, peccatum veniale disponere ad mortale, vel directè, quatenus veniale, ob similitudinem materiæ, ansem, & inclinationem præbet ad mortale similis, sed majoris materiæ, e. g. parvum furtum ad magnum: vel indirecè, quatenus impedit, ne DEUS det gratias majores, quibus deficientibus, homo ex sua culpa labitur in peccatum mortale: neutro tamen modo disponit physicè, seu ut calor ad ignem; nam, si iste sit in debita intensione, necessario sequitur ignis: non verò peccatum mortale sequitur necessario unquam veniale. Ad textum *Ecclesiastici* 19. Resp. illum loqui de eo, qui contemnit peccata venialia, & ex contemptu peccat, qui utique est in magno periculo peccati mortalis: non verò de quocunque, qui venialiter peccat, e. g. ex fragilitate, & post lapsum venialem iterum se erigit, ac damnum, quod passus est, per bona opera reparare satagit; hic enim modica non spernit.

ARTICULUS VI.

Quid sit parvitas materiæ, & in quibus peccatis non detur.

140. Sæpe diximus, maximè n. 110. aliqua peccata, ex genere suo mortalia, fieri venialia, ratione parvitatæ materiæ: quæritur hic, quænam sit regula, ex qua colligatur, quænam materia censenda sit parva. Resp. cum Illung tract. 2. disp. 2. n. 13. (ubi etiam citat Palao P. 1. tract. 2. disp. 2. punct. 7. n. 4. Vasquez. Sanchez. Suarez. Layman. & alios) non attendendam præcisè physicam gravitatem, vel quantitatem rei: sed attendendum ad hoc, an materia graviter præjudicet fini legis, sub gravi obligatione intento; si enim materia tali fini graviter præjudicet, peccatum erit mortale, ratione gravitatis materiæ: sin autem tantum leviter præjudicet fini sub gravi obligatione intento, vel, si ipse finis tantum sub levi obligatione intendatur, erit peccatum veniale. Sic, cum legis, prohibentis furta, finis sub gravi obligatione inten-

tus, sit, ut cuique fervetur illasum jus suum, ne domino detur causa, ut sit rationabiliter graviter invitatus, agrè seratur, ac tristetur: & huic fini leviter tantum repugnet furtum unius, aut alterius crucigeri, istud est leve peccatum; quia autem eidem fini graviter præjudicat furtum aliquot florenorum, est grave peccatum.

Nec dicas, non præjudicare fini legis, furtum graviter prohibentis, ablationem aurei respectu regis, cum tamen aureus communiter statuatur materia gravis, etiam respectu regis; nam respondeo, utique talem ablationem præjudicare graviter fini illius legis; tum; quia rex habet plurimas expensas; tum; quia finis legis etiam est, ne homines nimium alliciantur ad furta, quod fieret, si magna quantitas respectu regum non esset graviter prohibita. Idem proportionaliter dicendum in materia detractionis jejunii, laboris die festo &c.

141. Ex hoc facile colligitur, aliquando materiam, physicè in se spectatam, esse parvam: at ratione finis adjuncti fieri magnam, e. g. comedere pomum est physicè res levis: at, quia abstinencia ab illo fuit à DEO præcepta Adamo, in finem contestandi suam obedientiam erga Creatorem, qui finis, præsertim accedente pacto, de gratia, vel culpa, transfundenda in posteros, fuit gravissimus: cumque comestio illa graviter huic fini præjudicaverit, fuit ipsa quoque gravis.

Sic, ut rectè ajunt Illung. tract. 2. disp. 2. num. 12. & Lugo de SS. Eucharistia disp. 15. sec. 2. num. 22. comestio buccellæ in se est levis, etsi contra temperantiam fiat: at si fiat ante communionem, & sequatur communio, est gravis; quia finis non comedendi ante communionem (ut habet S. Augustinus relatus in Decreto de consecratione. distinctione 2. C. liquido. 54. & Concilium Matisconense II. canone 6.) est, ne cibis corporalis spirituali præponatur: qui finis utique ob reverentiam, debitum sacramento summo, gravis est: cumque hæc præpositio fiat, sive parum, sive multum comedatur, qualibet etiam minima comestio illi fini graviter repugnat.

Certum saltem hoc est, esse grave peccatum, post minimum etiam cibum, aut potum, per comestionem, aut potationem acceptum, sumere SS. Eucharistiam, si eam sumat sanus, ut docent de facto omnes ex traditione Apostolica, & sensu Ecclesiæ, ut videre est apud Suarez tom. 3. in 3. part. disp. 68. sec. 3. & opposita sententia, ut ait Eximius eadem disp. 68. sec. 4. est erronea. Concilium certè Toletanum VII. Cap. 2. ait: Nullus post cibi, potusve, quamlibet minimum sumptum, Missas facere. .... præsumat: subjungit etiam poenam excommunicationis in transgredientes hanc ordinationem. Sic etiam, etsi in se quid parvum sit tempus modicum, si quis tamen modico tempore ante completam legitimam ætatem, susciperet sacros Ordines, aut faceret professionem Religiosam, graviter peccaret, & professio esset irrita.

142. Sed iam ulterius quæritur, quænam peccata sint talia, ut non admittant parvitatem materiæ, vi cuius fieri possint venialia, aut, quæ tantum venialia esse possint, ratione imperfectæ deliberationis. Advertit circa hoc quæsitum sapienter Haunoldus. l. 2. tract. 2. n. 411. non posse

QUÆSTIO IV.

De Differentia Specifica Peccatorum.

ARTICULUS I.

Quenam peccata differant specie.

posse regulas hujus rei tam explicatè tradi, ut earum applicatio pro omnibus casibus, & omni materia sit evidens: imò Palao apud eundem *part. 1. tract. 2. disp. 2. punct. 7. n. 2.* putat, hanc rem desumendam esse, ex communi sensu Ecclesiæ, & fidelium, qui aliquas culpas reputat in omni materia graves. Potest tamen cum Illung *tr. 2. disp. 2. n. 9.* dici, illa peccata non recipere parvitatem materiæ, per quæ vel immèdiatè DEO attribuitur aliqua imperfectio, vel per quæ, si levitatem materiæ reciperent, humano generi gravissimum præjudicium crearetur, vel denique, quæ in omni materia æqualiter præjudicant fini à legè sub gravi culpa intentio.

143. Per primum membrum habetur, quòd (prout communiter omnes sentiunt) non recipiat parvitatem materiæ odium, & contemptus DEI formalis, infidelitas, idololatria, desperatio, blasphemia, periurium, saltem quatenus est assertorium, & DEUM in testem mendacii assumit: item commercium cum dæmone, Sacramentorum frustratio, vel indigna susceptio, simonia, saltem contrà jus naturale, seu rei sacræ; aut supernaturalis, venditio pro pretio temporali &c. nam ista, & similia in quavis, minimà etiàm materia, affingunt DEO imperfectiõem mendacis, aut non summè veri, non infinitè misericordis, non infinitè æstimabilis, quasi dignitas, à DEO in res sacras transfusa, prudenter commutari possit pretio temporali.

144. Ratione secundi membri, non recipit parvitatem materiæ delectatio venerea extra legitimum conjugium; cùm enim peccatorum venialium horror modicus sit apud communem hominum sortem: cùmque etiàm difficillimè statueretur limes, ubi peccatum veniale; & mortale, in hoc genere separarentur, & quousque se veniale extenderet: cùm insuper sit nimia naturæ corruptæ proclivitas in has voluptates, sequeretur maximum humano generi præjudicium, si non essent in quavis minima materia graviter prohibita, tum quia homines ut plurimum laberentur mortaliter; tum quia generationi humanæ sic minimè consultum foret, maximè, cùm matrimonium, quod voluptates illas cohercet, gravissima secum onera afferat. Hinc, ut habet Illung, *tract. 2. disp. 2. a. 2. n. 11.* Claudius Aquaviva anno 1612. 24. Aprilis oppositam sententiam sub præcepto obedientiæ, & gravi censura nostris prohibuit, vetuitque, eam etiàm tantum tolerabilem dicere.

145. Ratione tertii membri non recipiunt parvitatem materiæ violatio jejunii naturalis ante communionem: non observatio legitime ætatis ante professionem: item violatio sigilli confessionis; quia huius finis est, ut certissimi sint poenitentes, de omnibus secretissimè habendis, & sic alleviatur utcumque onus confitendi. Si forte hæ regulæ, in casu aliquo excogitabili, non sufficerent, recurri poterit cum Palao *cit. n. 142.* ad communem Ecclesiæ sensum.

146. Dico. Illa peccata differunt specie; quæ opponuntur diversis præceptis, sub diversa ratione formali obligantibus, adeoque *Differentia specifica peccatorum est oppositio, vel difformitas cum legibus, seu præceptis, sub diversa ratione formali obligantibus.* ita Layman l. 1. tract. 3. c. 2. Vasquez in 1. 2. disp. 98. c. 2. Sanchez, Palao, & complures alii. Consentit etiàm Oviedo in 1. 2. tract. 6. contrav. 5. puncto 2. n. 7. & apud hunc alii, maximè quoad illa peccata, seu actiones, quæ sunt malæ; quia prohibita. In hanc quoque sententiam, ut paulò post videbimus, ferme conveniunt illi, qui dicunt, peccata specie differre; quia tendunt in objecta specie diversa; quæ est sententia S. Thomæ 1. 2. q. 72. a. 1. Nota autem; hic non agitari quæstionem de differentia specifica peccatorum in consideratione physica, in qua differt furtum auri à furto argenti: sed de differentia morali, seu ad mores dirigendos pertinente, & de qua loquitur Tridentinum, dum sess. 14. c. 5. definit, exponendas esse in confessione species peccatorum.

147. Prob. conclusio 1. Malitia peccati ut sic, stat in ipsa oppositione, vel difformitate actus cum lege obligante, præcipiente, vel prohibente; ut sic accepta: ergo malitia specialis, sive in certa determinata specie, stat in difformitate actus cum lege speciali, sive in certa specie obligante: ergo peccata speciem suam, & consequenter differentiam specificam, desumunt à legibus specie diversis: ex autem leges specie diversæ sunt, quæ sub rationibus formalibus specie diversis obligant, ut nemo negat: ergo, antecedens probatum est à n. 27. consequentia prima videtur patere; nam si principium sentiendi ut sic, est animal ut sic, tunc principium sentiendi in certa determinata specie sensationum, e.g. rugiendi, hinniendi, est animal in certa determinata specie. Item, si medicina ut sic, est remedium contra morbum ut sic, medicina in specie est medicina contra morbum in specie. Par autem est ratio de peccatis, ut patet consideranti. Nec dicas, eandem medicinam in specie, posse esse remedium plurium morborum; nam etiàm idem actus potest esse contra plures leges specie diversas, quo casu habebit plures species peccatorum, exponendas in confessione: ergo adhuc est paritas. Altera consequentia, supposita veritate primæ, est clara; nam quodlibet ens per suam speciem, per quam constituitur, etiàm ab aliis specie distinguitur, aut differt. Sic leo per rugibilitatem, per quam constituitur, etiàm ab aliis animalibus distinguitur.

148. Prob. conclusio 2. refutatione aliarum sententiarum. Itaque primò aliqui dicunt, ea peccata differre specie, quæ opponuntur diversis specie virtutibus. Sed contra est. Eidem virtuti opponuntur peccata specie diversa, e.g. castitati opponitur fornicatio, & mollities, &c. eidem liberalitati avaritia, & prodigalitas: ei-